

BALKON KAO VJEČNA ČEŽNJA

Goran Pelaić, Split
pelaicgoran@gmail.com

*Brod je siguran u luci, ali nije za to stvoren. Brodovi su oni koji donose i odnose, plove, plutaju, putuju... Čudesna su putovanja, pa čak i kad putujemo u snovima, u mislima. I naš dični književnik **Danijel Dragojević**, pisao je o putovanjima. Ali i o slobodi! Na onaj njegov jedinstven i neponovljiv način - zagonetan, prepun poezije koja se ne može dohvatiti na prvu;*

Svatko tko je putovao zna da se jabuke nigdje ne jedu kao na ulici i trgu nekog stranog grada. Vjerojatno zato što grad od vas ništa ne traži, ništa mu niste obećali, tamo niste ni dijete ni odrasli, bez dobi i obveza zaboravljeni ste i nepoznati, udaljeni od vlastita jezika i događaja. Sada je kolovoz, kraj kolovoza, i ja mislim kako bi bilo lijepo otputovati, možda u Firencu, možda u Sienu, svakako u Toskanu, za tim trenutkom okrugle i sjajne slobode.

A onda se mislim kako i ne treba putovati tako daleko, u neki strani grad, da bi se čovjek osjetio zaboravljenim, ostavljenim, nepoznatim, u potrazi za tim trenutkom sjajne slobode. Dovoljna su i ona naizgled kratka putovanja koja ne traju dugo. Poput onog običnog, redovnog putovanja iz Korčule prema Splitu. A i taj grad ima svoj jezik, svoj govor, uzance. I sve to zajedno čini ga drugačijim od nekog drugog. I tu, u tom kamenom i mističnom gradu, može se isto tako pojesti jabuka u nekoj ulici ili trgu - potpuno slobodno. Kao da se nalazite u Firenci! Ni Split ništa ne traži jer mu ništa niste ni obećali – ali ni on vama. Narcis Grad, dovoljan je sam sebi. Ni on ne poznaje druge. I u toj spoznaji uživa u svojoj tisućljetnoj

ljepoti. I još kad se ogleda svojim obrisima u moru - nitko mu nije ravan! Ima puno takvih narcisoidnih sredina, malih mjesta i gradova okovanih (kamenom) ljepotom, koje brodovi na svom putu dotaknu, susreću. Ti mali gradovi uz more, posebice na škoju, imaju svoje zakone, uzance kojih se čvrsto drže. Čak i snažnije uklesane, temeljitije od rimskog *Lex duodecim tabularum*. I ako ste ranjivi, bol biva jača i gotovo nepremostiva. Još je teže ako ste jedan od onih koji nipošto ne odustaju od vječne potrage za rodnim krajem. I nitko vas ne pita jeste li otputovali, ostavljeni svojom voljom ili voljom nekog drugog. Susretao sam mnoge ljude koji su na nekom od putovanja, godinama, desetljećima ostajali srcem privezani uz obalu djetinjstva. Uz privezišta draga, počesto nesklona „strancima“. A oni, koji su zauvijek ostali na svom ognjištu, na svojim mejama, osjećaju se kao *isključivi vlasnici* te ljepote kamena, drača, uvala u kojima počiva more. I zato zbog običajnog *Lex duodecim tabularum* - sve one koji su se odlučili na putovanje u neki drugi svijet, tretiraju kao male... Kao male izdajnike! Možda, velim. Možda? I kad Danijel govori o slobodi stranog grada, osjetih da se u toj opisanoj divoti i slobodi krije još nešto... Nešto što je nedorečeno, ali se daje naslutiti. U pravoj poeziji uvijek se ostavi nešto u zraku, nešto izgovori, nešto prešuti. A i šutnja je govor. Jači od bilo kakvog krika! Iako se pisac ovog teksta ne doživljava kao poeta, ipak zna napisati i ostaviti nedorečenu misao na papiru, bojeći se odgovora krute istine koja dolazi iz uzanci ili pak sladunjavosti. Taj sam! I sam sam nailazio na domorodački govor šutnje.

Brat Danko, majka Jagoda Mila Prizmić Mitre i Meri Šeparović u Veloj Luci (kraj 1950-ih).
Privatna zbirka Meri Šeparović Vresk (Čakovec)

*U traganju za putevima
pinskih djetinjstva, sreo
sam više puta jednu ženu, koja
me u sladunjavosti možda čak i
nadmašuje! Ne srećemo se više
tako često kao kad je živjela u
Splitu pa zovne ona mene kad
joj sjećanja navru, mene kao
Južnog supatnika. Pričamo o
svemu, najčešće o glazbi...*

Neke od najljepših slika i uspomena iz djetinjstva, vezujem uz jedno brdašće. Uzvisinu s koje se vidi svekolika ljepota vale, sve one boje koje se mogu naći na platnima jednog Botticellija. Ili možda još nekog jačeg pera, mislim umjetnika kista - koji bojom otkrivaju ljepotu. To će neki, gotovo sam siguran, protumačiti kao otrcanu, sladunjavu patetiku. I začudo - bit će u pravu! Jer tko to još danas, u ovom

(ne)vremenu, može primijetiti nešto neponovljivo i lijepo na uzvisini, nešto za čim se pati do boli, kad je to tek tamo neki - Pinski rat, koji se čak ne bilježi ni u jednoj knjizi o slikarstvu, povijesti umjetnosti... Ah, da – arheolozi ga s valjanim razlogom spominju. Arheolozi, ti uporni kopači i tragači povijesnih istina. Tamo su našli Babu i Didu, naše praočeve i pramajke, koji očito nisu ništa zapisivali u kamenu, ali su ostavili trag i putove koji vode... Tko zna gdje vode? Na neki način doživljam se kao neki arheološki pisac – tragač. U tom traganju, pronašao sam, sreo više puta jednu ženu, koja me u toj sladunjavosti možda čak i nadmašuje! Možda, velim? Znam to iz naših razgovora, telefonskih. Ne srećemo se više tako često kao kad je živjela u Splitu. Otputovala je već odavno na Sjever, pa zovne ona mene kad joj sjećanja navru, mene kao Južnog supatnika. Pričamo o svemu, najčešće o glazbi, o pjesmi... Tu smo oboje na svom ognjištu. I uvijek se u tom razgovoru spomene ono brdašće, ona uzvisina, koju ja nazvah Balkonom s kojega se vidi - kao na dlanu more, pučina. Prije svega luka kao pristanište i polazište za putovanje. I brodovi usidreni. Posebice jedan brod koji odvodi putnike. A taj putnik, putnica, otrgnuta je s tog Balkona, odvedena u nepoznatu

Meri Šeparović s Ivicom Šerfezijem i grupom „Peti as“ na sovjetskim turnejama 1970-ih. Privatna zbirka Meri Šeparović Vresk (Čakovec)

luku, iz koje će možda otploviti u Firencu, možda u Sienu, svakako u Toskanu... Ili u Carski Grad, okovan zidinama i palačom, koja nudi isto neku ljepotu, nešto nepoznato, novo... I kad se nađete među tim slavnim zidinama, daleko od kraja iz kojeg ste potekli, pred tim monumentom, logično je postaviti pitanje: je li Pinski rat brdašce, uzvisina... Ili san? Balkon ispod kojega cvjetaju kuće, oni dobro poznati obrisi od kojih se čovjek teško odvaja svojom željom. Gledao sam s tog Balkona, s tog puta, one divne skaline, pretrčavao ih tko zna koliko puta iz vremena letenja. Iz onog vremena kad se ima krila i kad se to moglo preletjeti u tren oka. Nikad dalje od one okuke, od putića koji vodi ka pristaništu brodova. A brodovi su čudne sprave - donose i odnose, i stvari i ljude. I sudbine! Ne znam tko je rekao: *Brod je siguran u luci, ali nije za to stvoren*. A zašto je brod uopće stvoren? U početku bijaše za spajanje, upoznavanje, istraživanje, potom za susrete s poznatim i nepoznatim, za odvajanje, za bol i sreću, za radost i tugu... Za vrijeme i nevrjeme, za odmorište bijelim stvorenjima s krilima. Ovisi kamo se i kojim povodom zaputio... Tko su putnici, imaju li pasoš za sreću, jesu li imuni na rastanak...

Je li ovaj uvod bio potreban, možda opsežan? Nepotreban, suvišan... Jesam li mogao pjevačicu, glazbenicu **Meri Šeparović Vresk**, koja je ostavila nekoliko lijepih brazda u glazbenom životu Splita i Hrvatske, jesam li je mogao predstaviti na neki drugi i jednostavniji način? Onako kako sam običavao u svom novinarskom radu, kao arheološki tragač, kopač za melodijom. Mislim da je bilo potrebno iz više razloga; što nas spaja isti Balkon, isti pogled na valu, ista čežnja. A i znao sam za njenu životnu priču, i zato nisam mogao ne spomenuti putovanje, brodove, Balkon. I čežnju! Pa je pitanje *accelerando* ili *ritardando*, gotovo izlišno...

Kad sam imala šest godina, došao je otac po mene i odveo me od mame u Split. Isto jutro ostavio me kod meni nepoznatih ljudi. Tamo negdje na početku Balkanske ulice... Do kraja osnovne škole, svaku večer odlazila sam spavati kod druge porodice. U Luci bi zaboravila na sve, ali svaki put kad bih vidila brod... To mi je bilo strašno.

„Rođena sam u Veloj Luci i živjela u predivnom Pinskom ratu u obitelji Šeparović Dole. Poslije rođenja brata Dankota, naš otac Danijel Šeparović Dole, ostavio je moju mamu i otišao je živiti u Split, a mi smo otišli živiti malo poviše, u zadnju kuću Pinskega rata, kod moje drage babe Mare Prizmić Mitre. Kad sam imala šest godina, a brat tek jednu godinu, došao je otac po mene i odveo me u Split. Isto jutro ostavio me kod meni nepoznatih ljudi. Tamo negdje na početku Balkanske ulice, u nepoznatom gradu i sredini. Otac je živio u Varošu. Kasnije me smjestio u Dječji dom, zatim kod rođaka u Tršćanskoj ulici, poslije kod časnih sestara... Ja sam od svoje devete godine do kraja osnovne škole, svaku večer odlazila spavati kod druge porodice. Ne moram ni govoriti kako mi je kad se toga sjetim, kako mi je bilo, o čemu

sam razmišljala, kakav je to osjećaj. Moja velika i jedina radost bili su školski praznici provedeni u Luci s mojom tužnom i nesretnom majkom, bratom i babom. I sad mi se, kao i onda, nižu slike: dvor u Pinskom ratu koji je uvijek bi pun mojih prijatelja, susjeda i teta koje su sedile i pričale, kantale, plele... Joj, kako bih rado nabrojila niz imena, ali ne pamtim sva imena, pa da se ne *najidu*. Kad sam bila malo starija, onda sam sama dolazila na praznike. To je isto bilo nezaboravno. Popodne bi odlazili u kino, a predvečer - na tance u Partizana. Liti smo uživali u svim valama, kupali se, veselili. Tada bih zaboravila na sve, ali svaki put kad bih vidila brod... To mi je bilo strašno. Zнала sam da ću s njim ponovno krenuti u sredinu, koja za mene u toj dobi nije bila prihvatljiva kao stalno stanište. Kad sam imala osamnaest godina dobili smo stan na Skalicama. I malo sam se smirila. Već sam imala svoje prijateljice, prijatelje. Ali, moj se otac ponovno oženio..."

To je tek jedna slika o brodu i putovanju – i o svemu onom što putovanje može donijeti ili oduzeti. Druga nas životna slika Meri Šeparović Vresk odnosi u svijet glazbe. Kao da joj je ta divota, taj dar, bila zapisana, utkana u nekakvom neponovljivom velolučkom kôdu, na samome oltaru pjesme. I brat joj je glazbenik, bio je to i njen muž, njen sin... A taj svijet glazbe, bez obzira na bajkovitost i mističnost najljepše umjetnosti, može isto tako biti pravedan i nepravedan. Uvijek se na tom putu nađe neki Salieri, ali bez obzira na to, glazba svejedno donosi radost, cijeli spektar boja skinutih s nebeskog platna. Tu se Meri našla. U pjesmi! I baš su joj dobro legli stihovi, pisma našeg Dominika Vlašića *Da se moja duša smiri*. Kao da je po njenoj mjeri pisana, kao da je njen život vidio Dominik dok je pisao stihove u dalekoj Americi: *Suza padne s oka moga, kroz oblake misec viri, što mi triba daleko je, da se moja duša smiri...*

„Dok sam bila kod časnih sestara, učili su me svirati klavir. Dobro mi je išlo, završila sam osnovnu glazbenu školu, zatim srednju-teoretski smjer i kasnije Pedagošku akademiju za nastavnika glazbenog odgoja. I tako sam polako ulazila u svijet zabavne glazbe. Duže vrijeme pjevala sam uz orkestar Doma armije Split. Često smo odlazili brodom po obali i otocima i imali koncerte. Prijavila sam se i na „Raspjevano proljeće“ u Splitu, 1965. ili kasnije, ne sjećam se. I to mi je bila prva stepenica za državno natjecanje mladih pjevača „Prvi pljesak“

Neki trag sam ostavila. Ako to nije neskromno reći. Na Festivalu zabavne glazbe Split, turnejama po Sovjetskom savezu... Bilo je puno nastupa po Kanadi i Njemačkoj, na Jadranskim ljetnim turnejama... Ali kad bih se vratila u Čakovec, sve bi to bilo nekako daleko.

u Zagrebu. Bila sam apsolutni pobjednik, dobila 1. nagradu stručnoga žirija i proglašena kao najbolji mladi pjevač Hrvatske! To je za mene bilo nešto nestvarno. Svaka republika tadašnje države imala je svog pobjednika, a najznačajnija nagrada je bila snimanje ploče. To je u ono vrijeme bila velika nagrada, velika šansa za mlade pjevače - imati svoju ploču! Odmah nakon pobjede u Zagrebu, bila sam obvezna pjevati na turneji po ostalim gradovima bivše države, s ostalim pobjednicima... I na kraju su mi organizatori *Jugotona* došli s ponudom da se dogovorimo o snimanju ploče. Moj odgovor je bio tako nesmotren, tako naivan, ali iskren. Rekla sam: *Sad ne mogu, moram se vratiti u Split!* I u Splitu sam sve zaboravila. Nisam se više javila tim ljudima. A u ono doba imati snimljenu ploču bila je najveća sreća za pjevača na početku. To je iskoristio Ivo Pattiera, koji je isto pjevao na natjecanju, i mislim da je bio najbolji od muških izvođača. I s razlogom je postao zvijezda. Glavno da ja doma čuvam pehar... Sljedeće godine u Beogradu pjevam na tradicionalnoj priredbi koja okuplja poznate pjevače i kompozitore zabavne glazbe. I tamo su me primijetili i objavili moju sliku na naslovnici jednog časopisa. Kud ćeš veće sreće kad si mlad, raduje te fotografija u novinama. Bilo ih je i kasnije, ali ja sam glazbu shvaćala na drugi, drugačiji način, ne samo kao sliku u novinama. Tako sam i radila dok sam profesionalno djelovala kao pjevačica - ne kao lice s naslovne strane. Naravno, trebalo je proći neko vrijeme da sazrijem kao čovjek i kao umjetnik. I kao pedagog. Danas sam jako ponosna na svoje učenike kojima sam predavala glazbeni odgoj. Mnogi od njih su postigli uspjeh kao vrhunski glazbenici, profesori, dirigenti... Neki

Meri i Oliver Dragojević na Jadranskoj ljetnoj turneji 1983.
Privatna zbirka Meri Šeparović Vresk (Čakovec)

trag sam ostavila. Ako to nije neskromno reći. Pa i na *Festivalu zabavne glazbe Split*, u onom vremenu kad je bio uistinu prestižno mjesto na kojemu su se iskazivali vrhunski skladatelji, pisci tekstova, pjevači. Zdenko Runjić mi je napisao *Kad procvjetaju bajame i Ptice*. Bile su te pjesme popularne na radio stanicama. Na *Splitskom festivalu* sam 1973. pjevala *Večeras me ljubi* u alternaciji s Evom Pilarovom. Godine 1977. pjevala sam tri festivalske pjesme: *Vlaška balada*, *Dalmatinac* i *Mužika iz našeg mista*, 1981. *Sunčana obala*, 1982. *Nemoj otići*, 1983. *Maslina sa škoja*, 1984. *Dok je mora bit će i mornara*, a u retrospektivi *Splitskog festivala*, čuvene *Maškare* s Tonijem Kljakovićem. Pa sad kad razmišljam, s obzirom na vrijeme u kojemu su dominirali vrhunski pjevači, ipak jedan fini opus. Naravno, to nije sve, bilo je puno nastupa i mimo festivala. Dosta sam surađivala s istaknutim saksofonistom, Lučaninom Matom Carićem. Godine 1978. nekoliko mjeseci smo nastupali u Norveškoj s grupom splitskih glazbenika „Yu sound 77“. Po tadašnjem Sovjetskom Savezu imala sam turneje od

1970. do 1985., i to po nekoliko mjeseci. Naravno, ne sama; s Krunoslavom Slabincem, Gabi Novak, *Delfinima*, starim *Novim fosilima*, Ivicom Šerfezijem i sa grupom *Peti as* iz Čakovca, u kojoj je gitaru svirao, a i pjevao moj budući suprug Željko Vresk, poznatiji kao Zec. Bilo je puno nastupa po Kanadi i Njemačkoj. A ljeti sam pjevala na nekoliko *Luških večeri*, ponekad na plesnim večerima starog hotela, pa i kao članica ocjenjivačkog suda na natjecanjima mladih pjevača. Uh, kakvi su to talenti bili. Luka je to - ne može se falit! Sredinom sedamdesetih godina prilikom posjete Josipa Broza Splitu, priređen je veliki koncert njemu u čast na kojem sam i ja sudjelovala. Konačno, 1983. nastupam s nikad zaboravljenim Oliverom Dragojevićem na *Jadranskoj ljetnoj turneji*. Bilo je nekoliko izvođača. Išlo se brodom od Istre do Crne Gore i nastupalo po svim gradovima. I kao što sam zaboravila snimiti ploču na početku pjevačke karijere, tako sam zaboravila snimiti pjesmu s Oliverom. S njim sam se često viđala u Luci priko lita. Pred par lita, prije nego se razbolio, zagrlio me je i rekao: „Mala, kad ćemo ti i ja štogod snimit?“ Bilo

mi je drago to čuti i bila sam ponosna. Ali kad bih se vratila u Čakovec, sve bi to bilo nekako daleko. Kad smo ispratili našeg anđela na vječni počinak, i kad sam se vratila kući u Čakovec, nešto me je strahovito vuklo da sredim, očistim ormar prepun školskih knjiga, učeničkih radova, CD-ova. Bio je pretrpan nakon mojih 20 godina rada u školi. I tako, prebirući i razvrstavajući bitno od nebitnog, u ruke mi dođe CD s ispisanim imenom našeg velikog Vinka Barčota. I vidim četiri zaokružene pjesme.

Ja vjerujem, Gorane, da u nekim ključnim odlukama u mom čudnom životu, postoji neka crna sjena koja mi zamrači um... Čudna su ta moja putovanja. Poslije Splita živila sam u Velikoj Gorici, a u Međimurju živim skoro pola svog života. Imam mog sina Željka. On je meni sva sreća i ljubav mog života.

Kad sam ih poslušala i čula Oliverov glas – sve mi je bilo jasno. Bile su to demo-snimke, i ja sam trebala izabrati pjesmu koju bi zajedno otpjevali Oliver i ja. Rasplakala sam se k'o malo dite. Nisam se mogla ni sjetiti kad sam ja dobila te snimke. Odmah sam nazvala Vinka... I danas se rasplačem kad o tome mislim. Vinko je mislio da mi se ne sviđaju te pisme, i nije me nikad pitao o tome. Ja vjerujem, Gorane, da u nekim ključnim odlukama u mom čudnom životu, postoji neka crna sjena koja mi zamrači um... Čudan je taj moj život... Čudnovat! Čudna su ta moja putovanja. Poslije Splita živila sam u Velikoj Gorici kod moje rodice iz Korčule, a u Međimurju živim skoro pola svog života. Imam najveći Božji dar, mog sina Željka. Ima 34 godine i živi u Varaždinu s djevojkom. On je meni sva sreća i ljubav mog života. Svira sjajno gitaru kao i njegov pok. otac Željko, koji je prerano otišao. Prošao je moj sin sa mnom sve

Omot ploče „Sjećaš li se zoro bajna“, Jugoton

Meri Šeparović s mužem i sinom. Naslovnica časopisa „Studio“ (12.10.1990.)

moje životne poteškoće; smrt moje mame 1993., smrt svog oca 1995... Utjehu sam pronalazila u radu. Pjevam u mješovitom zboru „Josip Vrhovski“ iz Nedelišća. To je odmah tu kraj Čakovca. Dosta smo aktivni, nastupamo po Hrvatskoj. Prošle godine u Rovinju bili smo Srebrni, u Češkoj smo dobili Zlatnu medalju. Nastupili smo u Veroni, Sloveniji... Bili smo i u Makedoniji. Neke naše nastupe je pratila i HRT.

Valjalo bi posebno istaknuti suradnju sa skladateljem Ivom Lesićem, čije je pjesme najviše pjevala i snimila... ali i brojne humanitarne koncerte u Međimurju na kojima je nastupala.

I nećeš vjerovati, konferansu je vodila naša Lejdi Oreb. I sad... Sad mi ti dolaziš i kažeš da me bilježiš za *Lanternu*. Meni je to čast, vela čast!"

A gdje bi drugdje takvim sjajem svjetlost svijetlila? Možda istim sjajem u nekim davnim pjesmama koje je Meri ostavila na nosačima zvuka

Poput: *Svojim putem sada kreni, Pusti me na miru, Nitko mi nije ostao dužan, Sjećaš li se zoro bajna*, ili s napjevima narodnih pjesama koje su se pjevale u Veloj Luci, *U krilu tvom, Bijele ruže*, cijeli niz pjesama od kojih bi opet istaknuo onu *Da se moja duša smiri*. Valjalo bi posebno istaknuti suradnju sa skladateljem Ivom Lesićem iz Splita, čije je pjesme najviše pjevala i snimila, potom međimurskog skladatelja Željka Thesa te nezaobilaznog Izvora Oreba. Sličani, oni malo stariji, rado se sjećaju Meri i njenih nastupa na *Festivalu zabavne glazbe Split*. Nastupila je na brojnim festivalima; od *Kajkavske popevke, Zagrebfesta* – ali ono po čemu će Međimurci posebno pamtili Meri, brojni su humanitarni koncerti.

Još bi se puno toga moglo napisati, zabilježiti u nekom lagodnijem ambijentu. Balkon mi nedostaje da se raspojasam u pisanom govoru. Balkon kao polazište i kraj svih putovanja, onih poniklih na tom brdašcu.

Omot albuma "U krilu tvom" (2000).
Privatna zbirka Meri Šeparović Vresk
(Čakovec)